

Іванюк І. В.,

к.п.н., с.н.с.,

Інститут цифровізації освіти НАПН України, м. Київ

ВИЗНАЧЕННЯ ПОТРЕБ ВЧИТЕЛІВ У ЗДІЙСНЕННІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ТА ПІДВИЩЕННІ ФАХОВОГО РІВНЯ

Проблема створення умов та забезпечення організації дистанційного навчання школярів постала в Україні спочатку при запровадженні карантинних заходів у зв'язку з поширенням COVID-19, а потім з повномасштабною війною після нападу РФ на Україну 24 лютого 2022 року.

Учені відділу компаративістики інформаційно-освітніх інновацій Інституту цифровізації освіти НАПН України у січні – лютому 2022 року провели онлайн-опитування серед 54 254-х педагогічних працівників «Готовність та потреби вчителів щодо використання інформаційно-цифрових технологій в умовах карантину: 2022» [4]. Передумовою для проведення даного опитування освітян були два попередні опитування, проведені у лютому – березні 2020 р. серед 607-ми педагогічних працівників та у січні 2021р. серед 1463-х педагогічних працівників з різних областей країни шляхом онлайн-анкетування, що висвітлювало проблеми та потреби вчителів у здійсненні дистанційного/змішаного навчання у ЗЗСО під час впровадження першого карантину, спричиненого пандемією COVID-19 [1], [2], [3]. Проведене онлайн-опитування мало на меті реалізацію таких завдань: виявлення громадської думки педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти щодо проблем і потреб, що виникають під час здійснення дистанційного та змішаного навчання в умовах карантину; визначення ступеню готовності педагогічних працівників використовувати онлайн-інструменти та онлайн-ресурси під час здійснення дистанційного та змішаного навчання в умовах карантину; порівняння результатів опитування 2022р. щодо використання онлайн-засобів та онлайн-ресурсів з результатами опитувань 2020 р. та 2021 р.; порівняння результатів опитування 2021р. щодо визначення рівня цифрової компетентності педагогічних працівників шляхом самооцінювання на основі «Рамки цифрової

компетентності для громадян»; надання відповідних рекомендацій зацікавленим сторонам на основі оцінки стану ситуації, що склалась під час карантину.

Порівняння основних проблем, з якими зіткнулись педагогічні працівники під час організації та впровадження дистанційного навчання у 2020 р. та 2021 р. свідчить про те, що: частина проблем, про які зазначали педагогічні працівники в 2020 р., була успішно вирішена у 2021 р, зокрема, відсутність конкретних інструкцій щодо організації дистанційного навчання від адміністрації ЗЗСО та МОН; недостатність досвіду у вчителів з організації дистанційного навчання; недостатність мотивації вчителів щодо здійснення дистанційного навчання.

У 2021 році з'явилися нові проблеми, пов'язані з труднощами дистанційного навчанням учнів початкової школи; психологічні проблеми у всіх учасників освітнього процесу; зниження рівня якості надання освітніх послуг; відсутністю підтримки організації дистанційного навчання з боку батьків.

Аналіз відповідей респондентів у 2022 році свідчать, що існують проблеми, які вже майже три роки залишились без вирішення, це зокрема: недостатнє матеріально-технічне забезпечення учнів – 63,8%; відсутність якісного інтернету – 58,7%; низький рівень самоорганізованості та мотивації учнів – 41,8%; недостатній рівень матеріально-технічного забезпечення закладів освіти – 29,3%; відсутність підтримки з боку батьків – 28,5%; брак часу через збільшення навантаження для вчителя – 24, 4%; труднощі з дистанційним навчанням учнів початкової школи – 20,9%; зниження рівня якості надання освітніх послуг – 13,9%; психологічні труднощі під час дистанційного навчання – 12,3%; недостатній рівень цифрової компетентності вчителів – 6,1%.

Для визначення потреб вчителів у здійсненні дистанційного та змішаного навчання важливим було дізнатись, де саме педагоги слідкують за новинами щодо дистанційних курсів підвищення кваліфікації; які онлайн-форми професійного розвитку вважають найбільш ефективними; які саме організації

проводять підвищення кваліфікації вчителів з використання цифрових засобів та які саме потреби є у педагогів на сьогодні.

З'ясовано, що педагоги слідкують за новинами щодо дистанційних курсів з використання засобів ІКТ через такі інформаційні канали, як: розсилка від адміністрації навчального закладу – 72,5%; сайт МОН – 57%; сайти ІППО – 55,5%; соціальні мережі – 55,1%; блоги вчителів – 22%; сайти громадських або бізнес організацій – 5,4%.

Найбільш ефективними онлайн-формами професійного розвитку педагогічні працівники вважають для себе такі: онлайн-майстер класи – 27,8%; масові відкриті курси, онлайн-курси – 26,5%; вебінари – 20,2%; онлайн-конференції/семінари – 15,5%; онлайн-професійні конкурси – 7,3%; онлайн-проекти – 1,9%.

Ринок надання освітніх послуг з підвищення фахового рівня педагогічних працівників повільно, але впевнено зростає, що є позитивною тенденцією, бо надає педагогам право вибору. Про це свідчать відповіді респондентів стосовно того, хто саме проводив навчання для вчителів: заклад післядипломної педагогічної освіти – 90%; заклад освіти (університет, інститут, коледж, школа) – 28,7%; громадська організація – 8,3%; міжнародна організація – 5,9%; комерційна компанія – 5,4%; ФОП – 2,7%.

Серед основних потреб у підвищенні кваліфікації респондентами під час опитування в 2022 році було визначено такі: вдосконалення методики проведення онлайн-уроків – 45%; створення навчального відео, запис і монтаж відео уроку – 33,6%; знайомство з новими онлайн-інструментами та сервісами для учнівської творчості – 30,6%; практична допомога з опанування новими інструментами – 26,6%; інструменти та методика оцінювання в умовах дистанційного навчання – 25,8%; курси для вчителів НУШ основної школи – 23,4%; ознайомлення з новими онлайн семінарами-практикуми (НУШ, тематичні сайти за предметами) – 22,2%; швидкі онлайн-консультації з питань використання ІКТ – 16,5%; забезпечення доступності до онлайн-курсів,

вебінарів – 13,5%; курси для вчителів НУШ початкової школи – 12,8%; створення і підтримка власного блогу – 11,3%.

Результати дослідження свідчать, що вчителі та інші педагогічні працівники залишаються сьогодні ключовими гравцями у здійсненні дистанційного навчання та розбудові інформаційно-цифрового середовища школи. Їхня здатність використовувати засоби ІКТ є важливою у сучасних умовах воєнного стану. Інституту післядипломної педагогічної освіти, спираючись на результати моніторингового дослідження мають можливість визначити для себе пріоритети щодо розроблення або удосконалення курсів з підвищення кваліфікації вчителів, враховуючі актуальні потреби, що зазначили педагогічні працівники.

Література:

1. Ivaniuk I. V., Ovcharuk O. V. Problems and needs of teachers in the organization of distance learning in Ukraine during quarantine caused by COVID-19 pandemic: 2021 research results. *Information Technologies and Learning Tools*. 2021. № 485(5). P.29–41. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v85i5.4669> (Дата звернення: 13.06.2022)
2. Ivaniuk I., Ovcharuk O. The response of Ukrainian teachers to COVID-19: challenges and needs in the use of digital tools for distance learning. *Informational Technologies and Learning Tools*. 2020. Vol 77. №3. Pp. 282–291. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v77i3.3952> (Дата звернення: 13.06.2022)
3. Іванюк І., Овчарук О., Ветров І. Використання інструментів і ресурсів цифрового освітнього середовища для здійснення дистанційного навчання у закладах середньої освіти: результати досліджень. *Нова педагогічна думка*. 2021. №4 (108). С.24 - 30. URL: <http://npd.roippo.org.ua/index.php/NPD/article/view/382> (Дата звернення: 13.06.2022)
4. Овчарук О. В., Іванюк І. В. Результати онлайн-опитування «Готовність і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах

карантину: січень-лютий 2022» аналітичний звіт. Київ : ІЦО НАПН України.
2022. 52 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/730808> (Дата звернення:
13.06.2022)